

Конституція Пилипа Орлика

Конституція Пилипа Орлика – поширена назва пам'ятки політико-філософської та правової думки України XVIII ст.

У 2020 році «Пактам й Конституціям прав і вольностей Війська Запорозького» виповнюється 310 років.

5 квітня 1710 р. під Бендерами на козацькій раді гетьманом України було обрано Пилипа Орлика і затверджені «Пакти і Конституція прав і вольностей Запорозького війська».

Повна назва цього документа – «Договори і Постановлення Прав і вольностей Війська Запорозького між Ясновельможним паном Пилипом Орликом, новообраним гетьманом Війська Запорозького, і між генеральною старшиною, полковниками, а також названим Військом Запорозьким, що за давнім звичаєм і за військовими правилами утверджені обома сторонами вільним голосуванням і Ясновельможного гетьмана урочистою присягою підтверджені року від Різдва Христового 1710, Квітня 5, в Бендерах». Сучасна поширена назва «Конституція» походить від дослівного перекладу латинської назви оригінального документу: «Pacta et Constitutiones legum libertatumque exercitus zaporoviensis» («Пакти і Конституції прав і вольностей Війська Запорозького»).

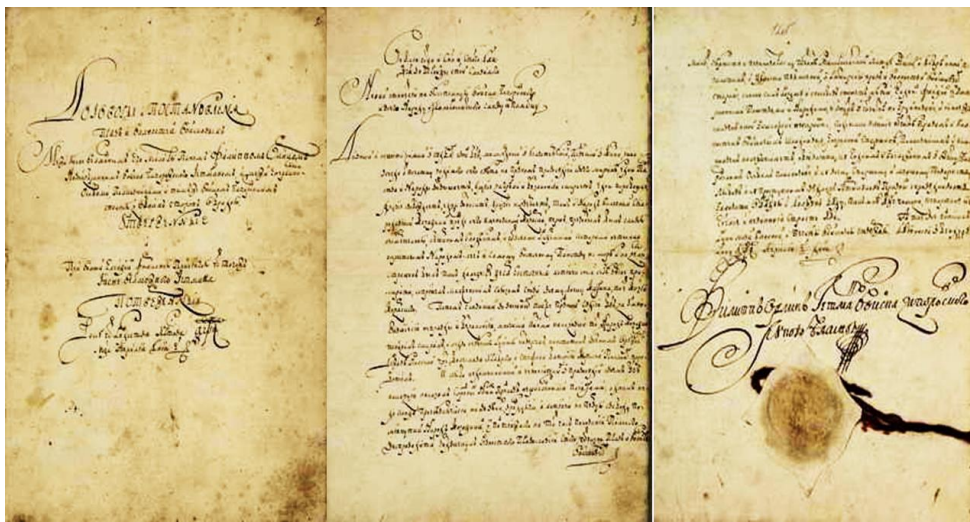
Про автора

Пилип Орлик (1672 — 1742) – гетьман України в еміграції (1710—1742). Закінчив Києво-Могилянську колегію, з 1698 р. – кафедральний писар Київської митрополії. З 1702 р. служив у Генеральній військовій канцелярії, став генеральним писарем (1706 р.). Помер 24 травня 1742 р. у Яссах.

Після Полтавської битви разом із Іваном Мазепою перебрався до Бендер, де поставив за мету створення антиросійської коаліції для вирішення українського питання. У квітні 1710 року при обранні гетьманом складає «Пакти й конституції законів та вольностей Війська Запорозького», які пізніше дістали назву Конституції Пилипа Орлика, яка стала однією з перших конституцій Європи.

Про Конституцію

Унікальність Конституції Пилипа Орлика в тому, що цей документ вперше в світі встановлює поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову. Він складається з преамбули і шістнадцяти розділів, у яких закріплюється розподіл влади та описуються механізми управління державою. Законодавча влада надається Генеральній Раді, яка повинна була стати парламентом і працювати сесійно тричі на рік. Виконавча влада розподілялась між гетьманом і Радою генеральної старшини. Всі спірні питання належали до відання Генерального суду.

Титульний, перший і останній аркуші документу. На останньому аркуші – власноручний підпис гетьмана Орлика і печатка української козацької держави – Війська Запорозького.

Список рекомендованої літератури

Наукові видання

Актуальні проблеми юридичної науки [Текст] : зб. тез Міжнар. наук. конф. «Восьмі осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 13-14 листопада 2009 року) / М-во освіти і науки України, Хмельниц. ун-т упр. та права. - Хмельницький : ХУУП, 2009 - .Ч. 1 : Теорія держави і права. Історія політичних та правових вчень. Філософія права. Міжнародне право. Порівняльне правознавство. - 2009. - 184 с.

Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі [Текст] / О. М. Апанович. - К. : Либідь, 1993. - 288 с.

Бодарецький М. Д. Конституція Пилипа Орлика [Текст] / М.Д. Бодарецький, Т.С. Добрава. - Хмельницький : [б. в.], 2000. - 60 с.

Видатні постаті в історії України (IX-XIX ст.) [Текст] : короткі біограф. нариси. Іст. та худ. портрети / В. І. Гусев та ін. - Київ : Вища шк., 2002. - 359 с.

Державні, політичні та громадські діячі України: політичні портрети [Текст] : навч. посіб. Кн. 1 / Заг. ред. М.І. Панов. - К. : [б. в.], 2002. - 476 с.

Дорошенко Д. І. Нарис історії України [Текст] : в 2-х т. Т. 2. Від половини XVII ст. / Д. І. Дорошенко. - К. : Глобус, 1992. - 349 с.

Звичай Русі, що став козацьким. Уклад Конституції республіки Війська Запорозького (Конституція Пилипа Орлика) [Текст] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (21-22 березня 2011 р.) / Хмельниц. ін-т МАУП, Рада старійшин українського козацтва, Рада козацьких отаманів України ; гол. ред. кол. Л. Г. Білий. - Хмельницький : [б. в.], 2012. - 404 с.

Історичні постаті України [Текст] : іст. нариси : збірник / упоряд. та авт. вст. ст. О. В. Болдирев. - Одеса : Маяк, 1993. - 384 с.

Історія України в особах [Текст] : IX-XVIII ст. / В. Замлинський, І. Войцехівська, В. Галаган. - Київ : Україна, 1993. - 396 с.

Конституції і конституційні акти України: Історія і сучасність [Текст] / НАН України, Ін-т держави і права НАН України ; ред. Ю. С. Шемшученко. - К. : [б. в.], 2001. - 399 с.

«Пакти і Конституції» Української козацької держави [Текст] : (до 300-річчя укладення) / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського НАН України та ін. ; відп. ред. В. А. Смолій, упоряд. М. Трофимук, Т. В. Чухліб. - Львів : Світ, 2011. - 440 с.

Правова система України: історія, стан та перспективи [Текст] : у 5 т. / ред. В. Я. Тацій, ред. О. В. Петришин, ред. Ю. В. Баулін та ін.; Акад. правов. наук України. - Х. : Право, 2008 - . - ISBN 978-966-458-089-9. Т. 1 : Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / ред. М. В. Цвік, О. В. Петришин. - 2008. - 727 с.

Таїрова-Яковлева Т. Г. Гетьмани України. Історії про славу, трагедії та мужність [Текст] / Т. Г. Таїрова-Яковлева; пер. з рос. Н. Єгоровець. - 2-ге вид. - Київ : КЛЮ, 2019. - 424 с.

Тисяча років української суспільно-політичної думки [Текст] : у дев'яти томах / Ред. Т. Гунчак, Упоряд. В. Литвинов. - Київ : Дніпро, 2001 - . Т. 4, Кн. 1 : Перша третина XVIII ст. / Ред. В. Грабовський. - 2001. - 520 с.

Томенко М. В. Україна: історія Конституції [Текст] : навч. посіб. / М. В. Томенко. - Київ : Генеза, 2015. - 144 с.

Україна: антологія пам'яток державотворення Х–XX ст. Т. 4. Спроби реанімації козацької держави (XVIII ст.). – Київ, 2008. – С. 46–61.

Україна: хронологія розвитку [Текст] / А. В. Толстоухов, В. О. Зубанов. - К. : КРІОН, 2008 - . Т. 4 : На порозі Нового часу. Від Люблінської унії до кінця XVIII століття / В. М. Горобець, О. І. Галенко, О. М. Дзюба та ін.; ред. В. А. Смолій, С. В. Кульчицький, В. М. Горобець та ін., уклад. О. О. Григор'єва, Л. Ю. Нескромнюк, М. Г. Белік та ін. - 2009. - 864 с.

Чухліб Т. В. Ідеальна держава в Україні? Козацький проект 1710 року [Текст] / Т. В. Чухліб. - Київ : ВД Києво-Могилян. акад., 2011. - 104 с.

Навчальні видання

Актуальні проблеми конституційного права України [Текст] : підруч. для студ. ВНЗ / В. В. Букач, О. І. Клименко, О. Г. Колб та ін.; за заг. ред. А. Ю. Олійника ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, М-во внутр. справ України, Нац. акад. ВС України. - Київ : Центр учбової л-ри, 2013. - 554 с.

Демиденко Г. Г. Історія вчень про право і державу [Текст] : курс лекцій / Г. Г. Демиденко. - 2-ге вид., доп. і змін. - Х. : Право, 2014. - 415 с.

Заруба В. М. Історія держави і права України : навч. посіб. / В. М. Заруба. – Київ : Центр навч. літ., 2005. - 224 с.

Іванов В. М. Історія держави і права України [Текст] : навч. посіб. / В.М. Іванов. - Київ : Атіка, 2003. - 416 с.

Історія держави і права України [Текст] : акад. курс: У 2 т.: підруч. для вузів / за ред. В. Я. Тація, А. Й. Рогожина; Акад. правов. наук України. - Київ : Видавничий дім, 2000 - Т. 1. - 2000. - 647 с.

Корогод Г. І. Перша Конституція України. Пилип Орлик і його діяльність в еміграції [Текст] : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Г. І. Корогод, В. П. Грובה ; М-во внутр. справ України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Сумська філія. - 2-ге вид., доп. - Суми : Університет. книга, 2014. - 128 с.

Наукові статті

Гетьман у вигнанні [текст] : 21 жовтня – 345 років від дня народження Пилипа Орлика // Шкільна бібліотека. - 2017. - № 9(вересень). - С. 71-75.

Головатий С. Так чим же насправду є «Конституція Пилипа Орлика»? / С. Головатий // Право України. - 2016. - № 1. - С. 113-129.

Губань Р. Конституція Української гетьманської держави: (Конституція Пилипа Орлика 1710 року) // Юридичний журнал. - 2009. - № 11.

Лук'янчук Г. Конституція П. Орлика і сучасність [текст] / Георгій Лук'янчук // Українське слово : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. - 2019. - № 15/16(10квіт.-23квіт.). - С. 4 :

Олійник О. Преамбула Бендерської Конституції 1710 року як ідеологічна складова політики українського державотворення початку XVIII століття / О. Олійник // Вісник НАДУ при Президентіві України. - 2011. - № 2. - С. 58-64.

Скрипнюк О. Конституція Пилипа Орлика 1710 року: основні правові і політичні ідеї та її історичне значення / О. Скрипнюк // Юридична Україна. - 2010. - № 12. - С. 4-10.

Чуприна В. Гетьман Пилип Орлик і перша Конституція України // Дзвін. – 1996. – № 9